

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

5. Погребняк Ю. В., Бобро А. А. Шляхи формування здорового способу життя молодших школярів в освітньому процесі сучасної початкової школи. Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи. 2019. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2019/mat_conf_ped.PDF

Моргун Анастасія,

здобувачка II освітнього рівня (магістратура) Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Науковий керівник: Мірошніченко Тетяна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри початкової освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Пріоритетним напрямом розвитку педагогічної освіти є підвищення рівня професійної майстерності вчителя, здатного до саморозвитку та самовдосконалення, розвиток творчого потенціалу в професійній діяльності. Важливу роль у професійному зростанні вчителів початкової школи відіграє їхня участь у систематичній і організованій науково-дослідницькій роботі. Цей вид діяльності має бути тим важливим фактором, що спонукає педагогів до пошуку нового, його пізнання, осмислення, сприйняття, усвідомлення і на цій основі вироблення умінь та навичок практичного застосування в динамічних умовах модернізації початкової освіти. Сучасний учитель повинен не тільки досконало володіти методикою навчання й виховання учнів, а й умінням оперативно

вирішувати нові дослідницькі завдання, порівнювати, аналізувати, узагальнювати та знаходити їх ефективні вирішення, демонструвати спроможність орієнтуватися в потоці сучасної інформації, яка постійно змінюється, проводити експериментальні дослідження, що сприяє формуванню дослідницької культури.

Важливою рисою вчителя-науковця є творчість. Сучасна наука виходить з того, що творчість – це визначальна функція свідомості кожної людини. Творчій особистості притаманні високий рівень ідейно-моральної свідомості, постійний пошук оптимальних оригінальних рішень поставлених завдань, творчий стиль мислення, здатність бачити проблему, виявляти суперечності, творча фантазія, розвинена уява, прагнення досягти ефективного результату за конкретних умов праці, високий рівень загальної культури. Як зазначає В. Кремень «Творчість, інновації, креативна діяльність виступають як невід’ємні характеристики творчої особистості, формування якої є сьогодні стратегічною метою освіти. Творча особистість не просто повторює те, що було зроблене до неї, не просто адаптується до вже зробленого, вона в самому своєму бутті нерозривно пов’язана з інноваційною діяльністю» [3, с. 5].

Сформованість творчої особистості у процесі науково-дослідницької діяльності виражається у домінуванні позитивної мотивації до творчої діяльності; прояві творчих рис характеру, таких як: допитливості, наполегливості, цілеспрямованості, ініціативності, самостійності, організованості, оригінальності; розвитку творчої уяви, інтуїції, уваги, пам’яті, творчої самосвідомості – самопізнанні, самооцінці, самоорганізації, прагненні до самореалізації та самовдосконалення; бажанні систематично здобувати нові знання, набувати вміння та навички, творчо їх впроваджувати [1, с. 52].

Вихідним пунктом формування педагога-науковця має стати виявлення здібностей до наукової творчості, до яких належать:

– здатність виділяти й формулювати проблеми. Така «свіжість» та «гострота» погляду пов’язана з певною якістю мислення, яка дозволяє суб’єктові

ніби «вихоплювати» з інформаційного потоку певні парадокси і включати їх до контексту загального пошуку;

– здатність до перенесення досвіду полягає в тому, щоб застосувати навички, набуті при розв'язанні одного завдання, до розв'язання іншого. По суті, це здатність до вироблення узагальнюючих рішень;

– здатність до швидкого і спрямованого асоціювання понять лежить в основі творчого логічного мислення; здатність швидко і легко переходити від одного класу явищ до іншого, далекого за змістом;

– здатність легко генерувати ідеї. Не обов'язково, щоб кожна з них була правильною, але висунуто їх має бути якнайбільше – це підвищує ймовірність формулювання достовірної ідеї;

– здатність передбачення (педагогічне прогнозування), що має спиратися на розвинену фантазію, творчу уяву [4].

Аналіз інтернет-джерел, науково-педагогічної літератури та практичний досвід дозволили визначити такі види наукової діяльності вчителя початкових класів: робота над методичною темою; діагностична діяльність; участь у наукових заходах (науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах, круглих столах тощо); самоосвітня наукова діяльність.

Робота над методичною темою є важливим елементом науково-творчої діяльності вчителя. Робота над науково-методичною темою (проблемою) – це індивідуальна форма пошукової роботи щодо вирішення актуальної психолого-педагогічної проблеми з метою оптимізації освітнього процесу та підвищення рівня професійної компетентності й майстерності вчителя. Працюючи над індивідуальною науково-методичною проблемою, вчитель поглиблено і цілеспрямовано аналізує всі джерела науково-методичної інформації, підготовки, участі в роботі семінарів, в процесі консультацій, шляхом читання психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми.

Діагностична діяльність є важливим видом науково-дослідної діяльності вчителя початкових класів. Педагог упродовж усього періоду навчання учнів у початковій школі, починаючи з діагностування готовності дитини до навчання в школі і закінчуючи її переходом до основної школи, здійснює педагогічну діагностику, використовуючи діагностичний інструментарій, а саме: тестування фізичного розвитку, вивчення соціальних якостей дітей, виховного потенціалу сім'ї, міжособистісних стосунків між учнями, їх розумової працездатності, дисциплінованості розуму, вміння здійснювати аналіз, синтез, порівняння, дослідження розвитку мотиваційної готовності до навчальної діяльності

Участь у наукових заходах (науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах, круглих столах, тренінгах) є важливою умовою науково-дослідної діяльності вчителя. Онлайн-конференції для вчителів – це масштабний, зручний, ефективний формат підвищення педагогічної майстерності й компетентності. На наукових заходах вчителі мають можливість презентувати результати своєї професійної діяльності, розкрити актуальні проблеми початкової освіти як в теоретичному, так і прикладному аспектах.

Самоосвітня наукова діяльність є одним із напрямків науково-дослідної діяльності педагога. Самоосвіта – це «самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей: задоволення загальнокультурних запитів, пізнавальних інтересів у будь-якій сфері діяльності, підвищення професійної кваліфікації тощо. Самоосвіта є умовою розвитку, самоствердження та самореалізації особистості і складовою навчання її протягом життя» [2, с. 798]. У наведеному визначенні наголошується на трьох позиціях: самоосвіта є самостійною пізнавальною діяльністю; самоосвіта є умовою розвитку особистості; самоосвіта виступає складовою навчання упродовж життя.

Отже, участь вчителя початкових класів у науково-дослідній діяльності сприяє розвитку його професійно-педагогічних компетентностей, дослідницьких

умінь, здатності до саморозвитку й самовдосконалення. Основними видами наукової діяльності педагога є робота над методичною темою, здійснення педагогічної діагностики, участь у наукових заходах (науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах, круглих столах, тренінгах тощо), самоосвіта.

Список використаних джерел

1. Бірук Н. П. Професійно-творчий розвиток особистості педагога-дослідника в умовах діяльності науково-педагогічної школи : дис. ... канд. педаг. наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2021. 217 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Кремень В., Левовицький Т. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. с. 11.
4. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.